

Abstract**Establishment of a Regional Network of Health Literature,
Library and Information Services, (HELLIS)***Uthai Dhutiyabhodhi*

Reports on the Meeting held at Delhi during August 27-31, 1979. Objectives of the Meeting, including participants and procedures are presented. Contains information of articles presented at the Meeting, concerning review of health literature, library and information services; services provided by WHO/SEARO and headquarters; and library facilities in a group of medical colleges in a city. Focuses on problems of resource shortages. Summarizes group discussions on concept of resource sharing and networking, establishment of HELLIS at the national and regional levels, and development of a plan of action.

การตั้งข่ายงานบริการสารนิเทศทางแพทย์และสาธารณสุข

อุทัย ทุติยะโพธิ์

1. คำนำ ในการประชุมครั้งที่ 31 เมื่อปี 1978 ที่เมือง Ulan Bator ประเทศมองโกเลีย คณะกรรมการองค์การอนามัยโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แสดงความประสงค์ที่จะพัฒนาให้มีข่ายงานของห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลโดยทั่วถึงกันทั้งภูมิภาค คณะกรรมการมีความเชื่อมั่นว่าวิธีที่ดีที่สุดจะทำให้สำเร็จก็โดยการทำให้ห้องสมุดในประเทศสมาชิกมีความมั่นคงและส่งเสริมให้ห้องสมุดเหล่านี้ทำงานประสานกัน โดยมีองค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวเชื่อมโยง

ด้วยเหตุนี้องค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้จัดให้มีการประชุมขึ้นโดยเชิญ นักบริหาร, บรรณารักษ์ และผู้ใช้ มาประชุมร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือพิจารณาจัดตั้งข่ายงานวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข ห้องสมุดและบริการสารนิเทศของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Consultative Meeting for Establishment of a Regional Network of Health Literature, Library and Information Services) (HELLIS) ขึ้น ณ สำนักงานขององค์การอนามัยโลก ที่กรุงเคลซึระระหว่างวันที่ 27-31 สิงหาคม 2522 มีผู้เข้าประชุม 17 คน จาก 8 ประเทศ คือ บังคลาเทศ 2 คน พม่า 2 คน อินเดีย 1 คน อินโดเนเซีย 2 คน มงโกเลีย 2 คน เนปาล 2 คน ศรีลังกา 3 คน และไทย 3 คน (แพทย์หญิง ม.ร.ว. เฉลิมสุข บุญไทย ผู้อำนวยการกองสถิติ กระทรวงสาธารณสุข, นายแพทย์ เฉลิม วรวิทย์ หัวหน้าหน่วยแพทย์ศาสตร์ศึกษา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, นางสาวอุทัย ทุติยะโพธิ์ ผู้อำนวยการกอง กองห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล) นอกจากนี้ก็มีผู้สังเกตการณ์จากสำนักงานใหญ่ องค์การอนามัยโลก, ผู้แทนองค์การยูเนสโก, เอสแคป, บริติชเคาน์ซิล, ที่ปรึกษาขององค์การอนามัยโลก Mr. B. S. Kesavan

2. วัตถุประสงค์ของการประชุม

- 2.1 เพื่อตรวจสอบสภาพของวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข, ห้องสมุดและบริการสารนิเทศของประเทศในภูมิภาคนี้
- 2.2 เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันและได้แนวความคิดในเรื่องของห้องสมุดระดับชาติและระดับภูมิภาคและช่างานของบริการสารนิเทศ
- 2.3 เพื่อให้เข้าถึงความต้องการและความร่วมมือในอันที่จะสร้างความมั่นคงให้แก่ห้องสมุดและร่วมกันสร้างห้องสมุดและช่างานบริการสารนิเทศในระดับชาติ และระดับภูมิภาคเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เพื่อทราบความต้องการของผู้ปฏิบัติการทางด้านแพทย์และสาธารณสุขและนักค้นคว้าวิจัย
- 2.4 เพื่อติดตามผลของการปฏิบัติงานในระดับชาติและโดยองค์การอนามัยโลก

3. การดำเนินการประชุม Dr. V.T. Gunaratne Director General ขององค์การอนามัยโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุม จากคำปราศรัยของท่านพอจะสรุปได้ว่าปัญหาที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้เผชิญอยู่ก็คือ การขาดแคลนอย่างมากในค้ำวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุขที่จะนำมาบริการให้แก่ผู้ใช้ ดังนั้นการประชุมที่จัดขึ้นนี้ก็สามารถที่จะทำให้สำเร็จสมประสงค์ได้โดยประเทศที่กำลังพัฒนา มีเจตนารมณ์ในอันที่จะร่วมมือกันในงานทางด้านเทคนิค นอกจากนี้ในการประชุมครั้งที่สองของคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิจัยการแพทย์ได้แนะนำให้มีการพัฒนาช่างานทางด้านสารนิเทศ และคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิจัยการแพทย์ระหว่างประเทศก็ได้ตั้งอนุกรรมการทางด้านบริการสารนิเทศขึ้นเมื่อปีที่แล้ว ดังนั้นคณะกรรมการภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้ขอให้จัดตั้งช่างานขึ้น เพื่อช่วยเหลือห้องสมุดในเครือสมาชิก

ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือการขาดเงินในการที่จะดำเนินการซื้อหนังสือวารสาร นอกจากนั้นวรรณกรรมก็มีเพิ่มขึ้นมากและราคาสูง ผู้มีอำนาจหน้าที่ทางด้านการเงินคิดว่าห้องสมุดเป็นของฟุ่มเฟือย เมื่อลงทุนไปแล้วก็ไม่ได้อะไรกลับคืน ห้องสมุดก็เลยไม่ได้เงินตามที่ต้องการ ปัญหาข้อที่สอง ก็คือวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุขมีอยู่ แต่ที่ว่ากระจายอยู่ตามที่ต่างๆ และเนื่องจากการไม่มีความร่วมมือกันเลย ทำให้ไม่ทราบว่าทรัพยากรนั้นๆ อยู่ ณ ที่ใด ปัญหาข้อที่สาม ก็คือ ถึงแม้

จะมีทรัพยากรอย่างดีเลิศก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่บังเกิดผลประโยชน์อย่างใดเลย ถ้าผู้ใช้
 ไม่มีความรู้ในการที่จะไปแสวงหาทรัพยากรนั้น และไม่ทราบถึงวิธีการใช้ด้วย ปัญหาอีกข้อ
 หนึ่งก็คือ วรรณกรรมทางด้านแพทย์และสาธารณสุขที่พิมพ์ออกเผยแพร่ภายในภูมิภาคนี้ มี
 เพียง 10% เท่านั้น ที่ได้รับการทำดัชนีลงใน Index Medicus ด้วยเหตุนี้จึงมีความเห็นว่
 กลไกแห่งความร่วมมือเท่านั้นที่จะทำให้วรรณกรรมทางด้านแพทย์ และสาธารณสุขได้ใช้
 ประโยชน์อย่างเต็มที่ เมื่อเสร็จสิ้นคำปราศรัยแล้ว ได้มีการเลือกประธานและเลขานุการของ
 การประชุม ประธานได้แก่ Dr. P.D.P. Gunatillake จากศรีลังกา เลขานุการได้แก่นางสาว
 อุทัย ทุติยะโพธิ จากไทย

การประชุมได้ดำเนินไปในรูปของการรวมกลุ่มและแยกกลุ่ม สำหรับการประชุมรวม
 นั้น ได้มีการนำเสนอเอกสาร 3 เรื่อง เพื่อได้ใช้เป็นแนวพื้นฐานที่จะเข้าใจสภาพของห้องสมุด
 ในภูมิภาคนี้ ตลอดจนการบริการของห้องสมุดขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคและสำนักงานใหญ่
 ดังรายการต่อไปนี้:-

1. Review of Health Literature, Library and Information Services โดย
 Mr.B.S. Kesavan ที่ปรึกษาขององค์การอนามัยโลก

2. Services provided by WHO/SEARO and Head Quarter โดย Mr.S.C.Dhir
 & Mrs. Beryl Ruff บรรณารักษ์ของห้องสมุดขององค์การอนามัยโลกประจำภูมิภาคและสำนักงาน
 ใหญ่

3. Library facilities in a group of medical colleges in a city: a case study
 โดย Mr. S. K. Annand บรรณารักษ์ห้องสมุดขององค์การอนามัยโลกประจำภูมิภาค

สำหรับบทความแรกนั้นเนื้อหาที่นำมาเขียนได้มาจากคำถามที่ผู้เขียนขอให้ผู้แทนที่เข้า
 ร่วมประชุมกรอก ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ทุกประเทศมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการใช้
 ทรัพยากรร่วมกัน มีความปรารถนาที่จะจัดทำสหบัตรและร่วมมือกันในการทำบัตรรายการอย่างมี
 ประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นในการที่จะทำให้ระบบการถ่ายเอกสารดีขึ้น เพื่อที่จะสามารถ
 สื่อข้อมูลได้ นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเอกสาร และท้ายที่สุดทุกประเทศต้อง
 การที่จะให้มีบริการ Medlars (Medical Literature Analysis and Retrieval System) Medline

(Medline—rapid way to obtain references to recently published articles in medicine, public health and related subject fields) เพื่อที่จะสามารถบริการข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

ปัญหาต่าง ๆ ที่บรรดาห้องสมุดในประเทศภูมิภาคส่วนนี้ประสบ ก็คือ การไม่มีงบประมาณพอที่จะใช้ซื้อหนังสือ วารสาร ชาติบรรณารักษ์ที่ได้รับการฝึกฝนอย่างดี, ชาติบริการที่ทันสมัย เช่น บริการข่าวสารทันสมัย, ชาติบริการค้นเรื่องด้วยวิธี Medline, ชาติอุปกรณ์ถ่ายเอกสาร และท้ายที่สุดชาติความสนใจในเรื่องห้องสมุด ส่วนใหญ่มีความต้องการผู้เชี่ยวชาญที่จะได้มาช่วยเหลือในการวางแผน เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณและบริการที่ดี ไม่ว่าจะป็นในระดับชาติ ระดับระหว่างประเทศหรือองค์กรเอกชน แต่มีทุนทรัพย์พอที่จะมาช่วยพัฒนาให้กิจกรรมต่าง ๆ ดีขึ้น

ภาพพจน์ที่ได้จากคำถามที่ส่งมาให้กรอกนี้ เมื่อพิจารณาแล้วครั้งหนึ่งมีกิจกรรมพอที่จะเริ่มดำเนินการตั้งข้างงานได้ แต่ก็ยังมีบางประเทศที่ไม่สามารถจะเปรียบเทียบกันได้เลย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือในอีกหลาย ๆ ด้าน เพื่อที่จะให้ความต้องการในการตั้งข้างงานสัมฤทธิ์ผล ต่อจากนั้นที่ประชุมได้ขอให้ผู้แทนแต่ละประเทศรายงานถึงสภาพของห้องสมุดเพิ่มเติม

บทความที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้บริการของห้องสมุดองค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสำนักงานใหญ่ บรรณารักษ์ห้องสมุดองค์การอนามัยโลกภูมิภาคได้นำเสนอเรื่องโครงการให้นักศึกษายืมหนังสือและการให้บริการ Medline ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้ได้รับการสนใจเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังได้มีการพูดถึงแหล่งที่จะให้บริการ Medline อื่นอีก คือ British Council และ SEAMIC (Southeast Asian Medical Information Center) ที่โตเกียว สำหรับ SEAMIC นี้ พังจะเริ่มดำเนินการและเป็นไปในขั้นทดลอง โดยจะให้ขอคำถามในระยะแรกสำหรับทั้งประเทศ ประเทศละเพียง 20 คำถามเท่านั้น ระยะเวลาขั้นทดลองเริ่มตั้งแต่ สิงหาคม 1979 ถึงมีนาคม 1980

ห้องสมุดองค์การอนามัยโลกระดับภูมิภาค ได้ผลิตรายงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องทางห้องสมุดและวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข เช่นเรื่อง "Study on the use of health literature

published in the countries of Southeast” “Health literature capabilities of health science libraries in the countries of South-East Asia” เป็นต้น

ส่วนงานของห้องสมุดสำนักงานใหญ่ ก็คือ ทำหน้าที่เป็นตัวประสานงานและเสริมสร้าง สิ่งทีขาดตกบกพร่องและชี้ให้เห็นว่า ในขณะที่ทั่วโลกกำลังศึกษาเรื่องของห้องสมุด ทางแพทย์ และสาธารณสุข และได้มีการศึกษาถึงปัญหาต่างๆ เพื่อที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1978 บรรณารักษ์ที่สังกัดในภูมิภาคแปซิฟิกก็ได้ประชุมในเรื่องที่คล้ายคลึงกันคือการจัดตั้งข่าง งานการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางด้านแพทย์สาธารณสุขที่นครมานิลา เพื่อที่จะได้ปรับปรุงการ แลกเปลี่ยนข่าวสารทางท่านให้ดียิ่งขึ้น

หน้าที่ๆ สำคัญอีกประการหนึ่งของสำนักงานใหญ่ก็คือ พยายามทำให้ภูมิภาคต่างๆ รั ้ กิจกรรมของกันและกัน และเลือกระบบ ตลอดจนบริการตามความต้องการของตน เช่น ห้องสมุด ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้มีความต้องการทำครรชนีวารสารที่พิมพ์ออกเผยแพร่ในแต่ละประเทศ ส่วนในภูมิภาคอื่น ๆ ก็คงจะสนใจที่จะทำสิ่งที่ยังขาดเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ที่สำนักใหญ่จึงได้ พิจารณาที่จะจัดวางระบบซึ่งเป็นระบบระหว่างประเทศขึ้น และให้ชื่อว่า “ระบบสารนิเทศทาง แพทย์และสาธารณสุข สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา” (Health - related Information System for Developing Countries (HERIS)) ในขณะที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นโครงการที่องค์การอนามัยโลก จะดำเนินการร่วมกับประเทศสมาชิก ในอันที่จะพัฒนาระบบบรรณานุกรมหรือข่างงาน เช่นเดียวกับ องค์การอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อที่จะให้การปรับปรุงเรื่องทางแพทย์สาธารณสุข สำเร็จลุล่วงภายในปี 2000 บทความที่สามก็เป็นรายงานให้ทราบถึงผลของการสำรวจภาวะของห้อง สมุดในโรงเรียนแพทย์ 3 แห่งที่ไปทำในเมืองอุตสาหกรรมของภูมิภาค ซึ่งผลของการสำรวจนี้พบว่า สภาพห้องสมุดไม่ดีและมีความซ้ำซ้อนกันเป็นอย่างมาก ในด้านการจัดหาทรัพยากรเข้ามาใช้ใน ห้องสมุด

4. การประชุมกลุ่มย่อย

หัวข้อที่กำหนดขึ้นเพื่อการประชุมกลุ่มย่อยที่นำเสนอเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประชุม แยกออกได้เป็น 3 หัวข้อดังนี้ :-

1. Concept of resource sharing and networking Dr. Mya Tu (Regional Adviser)

2. Establishment of HELLIS at the national and regional levels. Dr. Mya Tu and Mr. S.C. Dhir
3. Development of a plan of action for establishment of national and regional HELLIS Dr. Mya Tu

ได้มีการแยกผู้เข้าประชุมทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ :-

กลุ่มที่ 1 บังกลาเทศ

เนปาล

ไทย

ผู้แทนจาก British Council

ผู้แทนจากองค์การอนามัยโลกภูมิภาค

กลุ่มที่ 2 พม่า

ศรีลังกา

ผู้แทนจากสำนักงานใหญ่องค์การอนามัยโลก

ผู้แทนจากองค์การอนามัยโลกภูมิภาค

ผู้แทนจากเอสแคป

กลุ่มที่ 3 มงโกเลีย

อินเดีย

อินโดเนเซีย

ผู้แทนจากยูเนสโก

ผู้แทนจากองค์การอนามัยโลกภูมิภาค

แต่ละกลุ่มจะต้องอภิปรายทั้ง 3 ข้อ ดังกล่าวข้างต้น แล้วนำความเห็นของแต่ละกลุ่มมาเสนอเพื่อพิจารณาร่วมกันในวันสุดท้าย ว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไรแล้วนำมาวางเป็นหลักการเพื่อนำเสนอต่อองค์การอนามัยโลกต่อไป

5. การอภิปรายในเรื่องการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Concept of resource sharing)

สรุปหลักเกณฑ์ได้ดังนี้ :-

- 5.1 การปรับปรุงการดูแลสุขภาพทางบ้านสาธารณสุขขั้นสุดท้ายก็คือ การที่จะต้องปรับปรุงวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข ห้องสมุดและบริการสารนิเทศ
- 5.2 บริการสารนิเทศทางแพทย์และสาธารณสุขจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ก็โดยหาวิธีที่ง่ายและสามารถเข้าถึงวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข เพื่อบุคคลากรทางบ้านแพทย์และสาธารณสุขทุกระดับและผู้ใช้อื่น ๆ ด้วย
- 5.3 การใช้ทรัพยากรร่วมกันและการจัดให้มีหน่วยงานเกิดขึ้น เป็นวิธีที่จะได้ผลดีที่สุดและจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่การบริการชุมชนทางบ้านแพทย์และสาธารณสุขทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ
- 5.4 ควรจะได้มีการจัดตั้งหน่วยงานห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุขขึ้น หากประเทศนั้น ๆ ยังไม่ได้จัดตั้ง
- 5.5 ลักษณะของหน่วยงานระดับชาติควรจะได้รับ การตัดสินใจ โดยผู้ที่มีอำนาจในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้โดยการพิจารณาถึงสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ แต่จะต้องเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์แก่ห้องสมุดที่มาร่วมกิจกรรมด้วย
- 5.6 หน่วยงานซึ่งเชื่อมโยงกับหน่วยงานระดับชาติจะต้องมีการจัดตั้งในระดับภูมิภาคด้วย ทั้งนี้เพื่อที่หน่วยงานระดับภูมิภาคจะสามารถเกื้อหนุนในเรื่องกิจกรรมของประเทศนั้น ๆ ได้
- 5.7 หน่วยงานจะต้องสามารถบริการให้แก่เจ้าหน้าที่ทางแพทย์และสาธารณสุขทุกระดับ นับตั้งแต่เจ้าหน้าที่แพทย์สาธารณสุขระดับต้น, ผู้วางแผน, และนักวิทยาศาสตร์ ความต้องการของผู้ใช้ย่อมมาเป็นอันดับแรก
- 5.8 ห้องสมุดทุกห้องสมุดที่เข้าร่วมในหน่วยงานระดับชาติ จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และในทำนองเดียวกัน ทุกประเทศที่เข้าร่วมในหน่วยงานระดับภูมิภาค ก็จะต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมเช่นกันด้วย
- 5.9 ความรับผิดชอบในกิจกรรมของหน่วยงาน เป็นต้นว่า การจัดเตรียมการทำสหบัตรวารสารหรือการร่วมมือในการจัดหา จะต้องแบ่งกันทำในระหว่างประเทศสมาชิก

- 5.10 ห้องสมุดทุกแห่งที่เข้าร่วม ในข่ายงาน จะต้องได้รับการช่วยเหลือเพื่อที่จะได้สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นและเข้าร่วมในข่ายงานได้
- 5.11 ห้องสมุดทุกแห่งจะต้องจัดสรรเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน เงินจำนวนนี้ควรจะมากกว่าที่จะมีไว้ใช้เพื่อการถ่ายเอกสารหรือการยืมระหว่างห้องสมุด
- 5.12 เนื่องจากมีทรัพยากรที่มีค่าอยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นจึงเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานของข่ายงาน ควรจะต้องใช้ระบบที่เป็นมาตรฐานสากลระหว่างประเทศเพื่อที่จะได้สามารถใช้เชื่อมโยงกันได้หากมีความประสงค์ที่จะร่วมกัน

6. การอภิปรายในเรื่องการจัดตั้งข่ายงานระดับชาติและระดับภูมิภาค (Establishment of HELLIS at the national and regional levels) ได้กำหนดหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ :-

6.1 วัตถุประสงค์ของข่ายงาน

เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศ
เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอื่นและในภูมิภาค
เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาคอื่น

6.2 เนื้อหาที่ครอบคลุม

ห้องสมุดทางแพทยศาสตร์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องควรจะเข้าร่วมในข่ายงาน

6.3 โครงสร้าง

แต่ละประเทศอาจจะพิจารณาโครงสร้างของข่ายงานตามความพอใจ ซึ่งจะได้รับความคิดเห็นจากการที่ได้มีการร่วมประชุมกันในระดับชาติของผู้บริหาร บรรณารักษ์และผู้ใช้ ในประเทศนั้นๆ ลักษณะของข่ายงานอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ Directed network, Non directed network และ Hierarchical network

แม้ว่าจะมีห้องสมุดร่วมในข่ายงานในระบบ Directed กันแล้วก็ตาม ก็ควรที่จะต้องมีตัวแทน เพื่อที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างข่ายงานระดับชาติกับระดับภูมิภาค แต่ถ้าหากบางประเทศต้องการที่จะใช้ระบบข่ายงานเป็นแบบ Non directed ตัวแทนที่เชื่อมโยงก็อาจจะต้องหมุนเวียนเปลี่ยนกันไป

6.4 กลไกในการเชื่อมโยงกับกิจกรรมของหน่วยงาน

ในระดับชาติ กลไกของการเชื่อมโยงขึ้นอยู่กับโครงสร้างของประเทศนั้นๆ ส่วนในระดับภูมิภาคห้องสมุดขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคจะทำหน้าที่ประสานงานและติดต่อกับองค์กรระหว่างประเทศอื่น แต่การจะติดต่อเชื่อมโยงกันได้ก็จำเป็นที่จะต้อง

6.4.1 **มีความรู้ในทรัพยากรที่จะหาได้** ในเรื่องนี้ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยนกิจกรรมซึ่งกันและกัน เป็นต้น สหบัตรหนังสือ, สหบัตรวารสาร, รายชื่อหนังสือใหม่, บริการข่าวสารทันสมัย, บรรณานุกรม, ข่าวสาร, รายชื่อวารสารซ้ำ, สารสังเขป และตวรรษหนึ่งของเอกสารที่ผลิตในประเทศ

6.4.2 **วิธีการก่อตั้ง**

การจัดการดำเนินการ

มีการตกลงกันอย่างเป็นทางการเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน

พิจารณาว่างระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้สำหรับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

มีงบประมาณสำหรับใช้เพื่อการนี้

การจัดงานทางด้านเทคนิค

จัดทำคู่มือเพื่อใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

เช่น การทำสารสังเขป, การทำตวรรษ, การทำบรรณนิทัศน์,

การทำสารสังเขปจากข่าวสารที่พิมพ์ภายในประเทศ และการแปล

6.4.3 **การติดต่อสื่อสารเพื่อการเชื่อมโยงอาจทำได้โดย**

การติดต่อส่วนตัว

การประชุม

การออกข่าวสาร

การไปเยี่ยมชมห้องสมุด

การได้รับมอบหมายให้เป็นติดต่อผู้ประสานงาน

6.4.4 กิจกรรมที่ทำร่วมกัน

การจัดซื้อร่วมกัน

การทำบัตร์รายการร่วมกัน

การยืมระหว่างห้องสมุด

6.4.5 การฝึกอบรมและการศึกษาต่อ

6.5 การติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่น

คณะกรรมการประสานงานขององค์การอนามัยโลกภูมิภาค จะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างข่ายงานระดับชาติกับสำนักงานใหญ่ และภูมิภาคอื่น ๆ และจะติดต่อกับองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การยูเนสโก, เอสแคป, บริติชเคาน์ซิล และซีมีค ห้องสมุดระดับชาติบางแห่งก็ได้ดำเนินการติดต่อโดยตรงกับองค์กรต่างๆ ดังกล่าวแล้ว

6.6 หน้าที่ของข่ายงาน

ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นอาจจะแบ่งกันทำ ในบรรดาประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมในข่ายงานซึ่งขึ้นอยู่กับความชำนาญ ความสะดวกและความต้องการ

หน้าที่ของผู้ที่ทำการประสานงาน ก็คือทำหน้าที่เป็นคนกลางเพื่อเรียกประชุมและคอยติดตามผลงานของข่ายงานแต่ละประเทศ พร้อมทั้งคอยแจ้งข่าวคราวให้ประเทศสมาชิกได้ทราบ

7. การอภิปรายในเรื่องการวางแผนงาน ในการจัดตั้งข่ายงาน ระดับชาติและระดับภูมิภาค (Development of a Plan Action) สรุปได้ดังนี้ :-

ระยะที่ 1 (เริ่มกันยายน 1979-ธันวาคม 1981)

มีบางประเทศที่ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งข่ายงานขึ้นภายในประเทศของตนแล้ว และก็มีบางประเทศที่ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมร่วมกันบางอย่างแล้วอย่างชนิดที่ไม่เป็นทางการ ประเทศต่าง ๆ จะเริ่มดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามโครงการที่กำหนดไว้ได้ก็โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- 7.1 จัดให้มีการประชุมระดับชาติระหว่างผู้บริหาร บรรณาธิการและผู้ใช้ และศึกษาถึงการ
ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ปรับปรุงวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข
อย่างทั่วถึง ตลอดจนบริการสาธารณสุขด้วย
- 7.2 ทำการแยกประเภทของผู้ใช้ตลอดจนศึกษาถึงความต้องการของแต่ละกลุ่ม
- 7.3 จัดให้มีโครงการฝึกอบรมทางด้านห้องสมุดแพทย์และสาธารณสุขในระดับภูมิภาค ทั้งนี้
เพื่อที่จะได้นำความรู้กลับไปใช้ในการฝึกอบรมกับคนในชาติต่อไป
- 7.4 ทำการสำรวจทรัพยากรและบริการของแต่ละห้องสมุดว่าจะใช้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ
งานของช่างานได้มากน้อยเพียงใด
- 7.5 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาอุปกรณ์ที่จะใช้ในการปฏิบัติงานบางประเภท เป็นต้นว่าสหบัตร
หนังสือ สหบัตรวารสาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการก่อนหลังของแต่ละประเทศ
- 7.6 จัดตั้งคณะกรรมการ ประสานงาน สำหรับช่างานของภูมิภาคทางวรรณกรรมแพทย์
และสาธารณสุข ห้องสมุด และบริการสาธารณสุข
- 7.7 ทำการตรวจสอบความก้าวหน้าของช่างานระดับชาติจากการประชุมระดับภูมิภาค

8. ข้อเสนอแนะต่อองค์การอนามัยโลก

- 8.1 ขอให้ดำเนินการส่งเสริมอย่างแข็งขันในการตั้งช่างานระดับภูมิภาคและระดับชาติว่า
ด้วยเรื่องวรรณกรรมทางแพทย์และสาธารณสุข ห้องสมุดและบริการสาธารณสุข
- 8.2 ขอให้สนับสนุนห้องสมุดทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขให้พัฒนาและก้าวหน้า โดย
ใช้มาตรการล่าสุด ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้ห้องสมุดประเภทนี้สามารถเข้าร่วมในช่างานได้
- 8.3 ขอให้มีการสนับสนุนในเรื่องอัตราค่าส่งคนเพื่อใช้ปฏิบัติการ ในห้องสมุดทางแพทย์และ
สาธารณสุข
- 8.4 ขอให้ตั้งกรรมการประสานงานเพื่อการปฏิบัติเกี่ยวกับช่างานในระดับภูมิภาคตะวันออก
เฉียงใต้

9. สรุป ตลอดระยะเวลาการประชุม 5 วันนั้น หากจะสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ก็จะมีดังนี้ :-

- 9.1 ผู้เข้าร่วมประชุมจาก 8 ประเทศ ได้ทราบถึงภาวะของวรรณกรรม ทางแพทย์และ
สาธารณสุข ลักษณะของห้องสมุด บริการสาธารณสุข ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของแต่ละ
ประเทศ

- 9.2 ผู้เข้าร่วมประชุมต่างมีความเห็นพ้องต้องกันว่า วิธีที่ดีที่สุดที่จะเข้าถึงวรรณกรรมทางแพทย์ และสาธารณสุขที่ผลิตออกมาอย่างมากมายในโลกนี้ ได้ดั้นนี้ ไม่มีวิธีใดที่จะดีไปกว่าการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- 9.3 ผู้เข้าประชุมได้ร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางการใช้ทรัพยากรร่วมกันและร่วมกันพิจารณาทางเลือกการ ซึ่งจะสามารถนำไปใช้สำหรับประเทศที่จะเข้าร่วมดำเนินการในข่ายงานหลักการ^{๕๔} นมทั้งหมด 12 ข้อด้วยกัน
- 9.4 ผู้เข้าร่วมประชุมได้อธิบายอย่างละเอียดถึงลักษณะและหน้าที่ขององค์กรที่จะเข้าร่วมในข่ายงานว่าควรจะเป็นอย่างไร ได้มีการเสนอแนะว่าห้องสมุดในแต่ละประเทศควรจะรวมตัวกันและตั้งข่ายงานระดับชาติ เพื่อที่จะได้ทราบถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศของตน ข่ายงานในระดับชาตินี้ก็จะดำเนินการเชื่อมโยงกับระดับภูมิภาค ซึ่งจะทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมของข่ายงานระดับชาติให้ องค์กรอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับการขอร้องให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน
- 9.5 ผู้เข้าประชุมได้กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาของการปฏิบัติการ ในระยะเริ่มแรกว่าควรจะใช้เวลา 2 ปี คือเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน 1979-ธันวาคม 1981
- 9.6 ท้ายที่สุดได้เสนอแนะความต้องการต่อองค์กรอนามัยโลก รวม 4 ข้อด้วยกัน

10. ข้อคิดเห็นของผู้เขียน

การที่องค์กรอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดให้มีการประชุมเรื่องนี้นั้น นับว่าเป็นความคิดที่ดียิ่ง เพราะทำให้ผู้ที่เข้าร่วมประชุมไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร บรรณารักษ์และผู้ใช้ได้มีโอกาสมาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้เข้าใจในหน้าที่ของงาน ตลอดจนความต้องการใช้ทรัพยากรของกันและกัน ซึ่งจะ เป็นทางนำไปสู่ความร่วมมือในการที่จะตั้งข่ายงานทางสารนิเทศได้สำเร็จต่อไป

สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ข้อเสนอต่าง ๆ ของการประชุมนี้คงจะได้รับความสนใจและเห็นชอบจากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะสนับสนุนให้งานนี้ดำเนินไปได้ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในอันที่จะไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินทองในการจัดหาทรัพยากรทุกประเภทไว้ใช้ แต่อาจจะใช้ร่วมกันได้ถ้าหากข่ายงาน ได้จัดตั้งขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค